

Het zijn er niet veel maar ze zijn er: Chinese studenten die een studie Nederlands volgen. Hoe heeft het onderwijs in zo'n weinig gesproken taal zich ontwikkeld en waarom kiezen studenten juist voor deze studie? "Ik wist dat ik tussen de miljoenen Chinese afgestudeerden iets speciaals moest hebben om de concurrentie op de arbeidsmarkt aan te kunnen gaan."

Speciaal zijn en rijk worden

Onderwijs van de Nederlandse taal in China

door Judith van de Bovenkamp

foto: Judith van de Bovenkamp

Het onderwijs in de Nederlandse taal heeft in China geen lange geschiedenis. Omdat de hervorming van het oude, centralistische systeem nog in volle gang is, wordt het opleidingsaanbod continu uitgebreid. Vier universiteiten bieden momenteel een studie Nederlands aan: een in Nanjing, een in Shanghai en twee in Peking. In totaal studeren er ruim zeventig studenten Nederlands in de Volksrepubliek. In de hoofdstad is in 2002 de eerste faculteit Nederlands opgericht aan de China University of Communications (CUC).

De universiteit heeft Teping Liu om hulp gevraagd bij het opzetten van deze faculteit. Liu is gepensioneerd en in 1965 begonnen aan zijn studie Nederlands. De loop van de geschiedenis maakte hem het leren van de taal echter niet gemakkelijk. Liu: “In 1965 deed ik mee aan de nationale examens voor toelating tot de universiteit. In die tijd bepaalden de universiteiten wat studenten gingen studeren, er was geen keuzevrijheid. Omdat *China Radio International* wilde beginnen met uitzendingen in het Nederlands, werden er 22 studenten geselecteerd om Nederlands te studeren. Ik was een van hen. Er waren twee Nederlandse docenten uitgenodigd om te doceren, maar omdat de Culturele Revolutie nog geen jaar later uitbrak, moesten zij vertrekken. Ik was een boerenjongen die met veel moeite vanuit een bergdorpje naar Peking was gekomen om te studeren. Nu was de universiteit een chaos, ik wist niet wat ik moest doen.” Het spreekt voor zich dat dit een grote tegenslag was, maar Liu liet zich niet uit het veld slaan. Waar een wil is, is een weg. Hij vond zijn eigen manier om door te leren. Liu: “Na een jaar had ik een gesprek met een paar vrienden. We vonden dat we niet langer op die manier door konden gaan. We vonden een kamer waarin we zelf gingen studeren. Sommigen van ons studeerden Engels, anderen Chinees. Ik had een Nederlandse vertaling van Mao’s Rode Boekje gevonden en zo ben ik Nederlands blijven leren. Dat heb ik volgehouden totdat ik kon

afstuderen.” Het spreekt voor zich dat dit een zeer zware opgave was, zeker in het China van de jaren zestig. Liu: “Ik had geen woordenboek, geen geluidsopnamen om mezelf op te baseren, dus helemaal geen referentiemateriaal. Bovendien moest ik het zonder begeleiding van een docent doen. China was in die tijd een achtergebleven land. Veel mensen wisten niet of Nederland een stad of een land was en of het in Azië of Europa lag. Lesmateriaal vinden was zeer moeilijk.” Liu besefte dat hij zonder studie geen toekomst zou hebben en is daarom blijven studeren. Dit heeft zijn vruchten afgeworpen. Na de Culturele Revolutie bleek er logischerwijs veel behoefte te zijn aan mensen met kennis, zeker als het zeldzame kennis betrof, zoals de Nederlandse taal. Nadat Liu een aantal jaar op de Chinese ambassades in Nederland en Suriname had gewerkt, vroeg de CUC hem om hulp bij het oprichten van de eerste officiële faculteit Nederlands in China. Een taak die Liu met beide handen aangreep: “Jonge mensen kennis bijbrengen is een eerzaam beroep. Nederlands doceren is echter ontzettend moeilijk, omdat de taal in China nog geen goede basis heeft. Ik hoop dat Nederland hier in de toekomst hulp bij kan bieden.”

Internationale carrière

Hongshan Ma (24) is in 2002 met de eerste groep studenten begonnen aan haar studie Nederlands aan de CUC. Ze heeft voor deze taal gekozen, omdat ze verwachtte dat het makkelijker zou zijn om een baan te vinden met een ‘aparte’ studie. Achteraf bleek haar verwachting niet uit te komen. Ma: “In de eerste twee jaar was er maar één docent die ons Nederlands doceerde. Het lesmateriaal was ook door hem ontwikkeld. We volgden vakken als luistervaardigheid, intensieve leesvaardigheid, spreken en luisteren. Daarnaast waren de vakken Engels en Chinese politiek verplicht. Omdat het in China lastig is een ‘native speaker’ te vinden om mee te oefenen,

‘Ik had een Nederlandse vertaling van Mao’s Rode Boekje en zo ben ik Nederlands blijven leren’

sprak ik alleen Nederlands met mijn klasgenoten en onze docent. Toen ik in het tweede jaar van mijn studie in Nederland studeerde en de taal door Nederlanders zelf gesproken hoorde, besefte ik dat het Nederlands van onze docent helemaal niet representatief was.” Inmiddels is ze afgestudeerd en werkloos. Ma: “Na mijn afstuderen bleek het ontzettend moeilijk een goede baan te vinden. Bedrijven zoeken niet iemand die alleen een vreemde taal spreekt, ze zoeken mensen die daarnaast een specialisatie hebben. Als ik opnieuw een studie kon kiezen, dan zou ik zeker geen Nederlands kiezen.”

Tingxu Lu (24) is eveneens oud-studente van Liu. Ze is in 2006 afgestudeerd. Waarom heeft zij toen voor deze nieuwe en aparte opleiding gekozen? Lu: “Ik wilde speciaal zijn, een internationale carrière opbouwen en rijk worden. Ik wist dat ik tussen de miljoenen Chinese afgestudeerden iets speciaals moest hebben om de concurrentie op de arbeidsmarkt aan te kunnen gaan. Als ik met de eerste groep studenten Nederlands zou afstuderen, zou mij dat een grote voorsprong geven.” Lu is dus met een duidelijk doel aan de studie begonnen en na afstuderen blijkt dat Nederlands voor haar wél een goede keuze was. Lu: “Voor mij is het makkelijker een baan te vinden dan voor mensen die Engels gestudeerd hebben, maar dat maakt het nog niet gemakkelijk een goede baan te vinden. Ik heb een aantal keer als tolk gewerkt en de kans gehad een boek te vertalen, maar ik wil uiteindelijk meer uit een baan halen. Daarom studeer ik nu verder in Groningen. Alleen kennis van het Nederlands is voor een internationale carrière niet genoeg. Een

studie afronden in Nederland is wel een goede basis. Binnenkort begin ik aan een stage in Breda. Als ik geen Nederlands zou spreken had ik die stage niet kunnen krijgen. Veel Chinese studenten die dezelfde studie als ik doen kunnen geen goede stageplaats vinden. Ik heb een grote voorsprong omdat ik Nederlands gestudeerd heb.”

Literair vertaler

Een andere universiteit waar Nederlands gestudeerd kan worden is de Beijing Foreign Studies University (BFSU). Dit is de grootste universiteit binnen China die zich uitsluitend op taalonderwijs richt. BFSU breidt haar talenaanbod geleidelijk uit, de vakgroep Nederlands is in 2005 opgericht en de eerste groep studenten zal dit jaar afstuderen. Jingxia Shen (28) is een van de docenten aan deze faculteit. Dat ze docente Nederlands zou worden lag niet in de lijn der verwachting, ze is namelijk zelf afgestudeerd aan de faculteit Duits. Toen de opleiding Nederlands opgezet werd, was er echter een gebrek aan docenten. BFSU heeft Shen vervolgens uitgezonden om Nederlands te gaan studeren, om de taal na terugkeer te gaan doceren. De redenering daarachter is dat Nederlands sneller opgenomen wordt door iemand die het Duits al beheerst. Shen: “Eerst heb ik een jaar in Leiden gestudeerd, vervolgens in Leuven. Er is bewust voor gekozen zowel in Nederland als België te studeren. Op die manier leerde ik de taal zo breed mogelijk te beheersen.” Wat Shen opvalt als een verschil tussen studeren in Nederland en in China, is dat Chinese studenten zeer passief zijn in de les. Shen: “Als ik tijdens een les een vraag stel als: ‘Wie van jullie weet het antwoord’, zegt gegarandeerd niemand iets. Vragen moeten gericht gesteld worden, anders voelt niemand zich geroepen om te antwoorden. Nederlandse studenten zijn daarin een stuk actiever heb ik gemerkt.” Als studenten merken dat Nederlands voor hen geen goede keuze was, kunnen zij in China niet van studie wisselen. Daarom is de

‘Ik wist dat ik tussen de miljoenen Chinese afgestudeerden iets speciaals moest hebben om een baan te vinden’

uitval nihil. Veel studenten zijn in het laatste jaar van de studie echter meer bezig met het zoeken naar werk of het verkrijgen van een studiebeurs, dan met de Nederlandse taal. Shen: “Veel studenten die aan Nederlands beginnen, willen een vreemde taal leren, maar er zijn er ook een aantal die alleen een diploma van BFSU willen bemachtigen, omdat dit een van de beste universiteiten van China is.”

Dat een studie Nederlands meer mogelijkheden biedt dan alleen het leren van een taal, hebben de twee beste studenten Nederlands aan BFSU ervaren. Na twee jaar studie hebben zij een beurs gekregen voor de opleiding ‘Dutch Studies’ in Leiden. De nadruk hierin zal voornamelijk liggen op literair vertalen: voorwaarde voor het verkrijgen van de beurs was dat zij een aantal jaar Nederlandse literatuur naar het Chinees zullen gaan vertalen.

Springplank naar hoger doel

Omdat Nederlands een zogeheten ‘kleine taal’ is, begint er aan BFSU slechts iedere vier jaar een groep studenten aan de studie. Koen Yan (21) zal dit jaar met de eerste groep afstuderen. Toen hij aan de studie begon heeft hij een Nederlandse naam gekregen van zijn docenten, om de communicatie met de doelgroep eenvoudiger te maken. Bij contact met mensen die Nederlands spreken gebruikt Koen nooit zijn Chinese naam. Waarom is hij Nederlands gaan studeren? Koen: “Ik kom uit Shijiazhuang, de hoofdstad van de provincie Hebei. Hebei is geen rijke provincie, er zijn geen goede universiteiten. Al mijn middelbare-schoolgenoten wilden Shijiazhuang verlaten en studeren in een grote stad, zoals Guangzhou of Peking.” Het systeem voor toelating tot een universiteit is in China echter niet zo vanzelfsprekend als in westerse landen. Het aantal

jongeren dat wil studeren is vele malen groter dan het aantal beschikbare studieplaatsen. Iedere universiteit verdeelt de beschikbare plaatsen jaarlijks over de middelbare scholen in het land. Vervolgens kunnen leerlingen in hun examenjaar het toelatingsexamen voor de universiteit afleggen. Leerlingen moeten zich daarbij houden aan de plaatsen die hun school toegewezen krijgt en aan de score die ze voor het examen behalen. Koen: “Neem mij als voorbeeld. In 2004 stelde BFSU verschillende studieplaatsen beschikbaar aan mijn school, voor verschillende talen. In dat jaar hebben de leerlingen het examen heel slecht gemaakt, niemand slaagde. Daarom stelde BFSU het jaar daarna, toen ik het toelatingsexamen deed, slechts vier plaatsen beschikbaar, allemaal voor de studie Nederlands. Omdat ik graag een taal wilde studeren heb ik er toen voor gekozen dit examen te doen. Omdat mijn klasgenoten het examen dat jaar wél goed hebben gemaakt, werden er in 2006 weer meer plaatsen aangeboden.”

Met ruim zeventig studenten is Nederlands in China een ‘aparte’ studie en dat zal voorlopig wel zo blijven. Omdat het een taal is die internationaal weinig gesproken wordt, is het niet noodzakelijk veel studenten op te leiden. Hoewel interesse in taal voor veel studenten de voornaamste motivatie is om aan de studie te beginnen, is het leren beheersen van de taal voor de meesten uiteindelijk een springplank naar een hoger doel. Tingxu Lu: “Ik denk dat Nederlands studeren de beste keuze is die ik had kunnen maken. Ik had ergens anders misschien andere of betere kansen kunnen krijgen, maar wie zegt dat ik dan beter terecht gekomen zou zijn?” Uiteindelijk hangt de toekomst van een student toch vooral af van de eigen inzet, kansen die voorbijkomen en interesse in de wereld buiten China. 友